הִלְכוֹת בֵּית הַכְּנֶסֶת סִימָן קנא

מְחַשְּׁבִים בָּהֶם חֶשְׁבּוֹנוֹת, [ד]אֶלָּא אִם כֵּן הֵם שֶׁל מִצְוֹת, כְּגוֹן קֻפָּה שֶׁל צְדָקָה וּפְדְיוֹן שְׁבוּיִים. [ה]וְאֵין מַסְפִּידִים בָּהֶם אֶלָּא אִם כֵּן יִהְיֶה הַהֶסְפֵּד לְאָחֵד מִגְּדוֹלֵי (ג) (י) הָעִיר, שֶׁכָּל בְּנֵי הָעִיר מִתְקַבְּצִים וּבָאִים לְהַסְפִּידוֹ. וְאִם צָרִיךְ לְכַנֵּס בָּהֶם לְצָרְכּוֹ, כְּגוֹן לִקְרֹא לְאָדָם, יְכַנֵּס וְיִקְרָא מֵעַט אוֹ יֹאמַר דָּבָר (ז) (יא) שְׁמוּעָה (יב) וְאַחַר כָּךְ יִקְרָאֶנּוּ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא נִרְאֶה כְּאִלּוּ נִכְנַס לְצָרְכּוֹ, וְאִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ לֹא לִקְרוֹת וְלֹא לִשְׁנוֹת, יֹאמַר לְאָחֵד מֵהַתִּינוֹקוֹת קְרָא לִי פָּסוּק שָׁאַתָּה קוֹרֵא בּוֹ, אוֹ יִשְׁהֶא מְעַט וְאַחַר כָּךְ יֵצֵא, שֶׁהַיְשִׁיבָה בָּהֶם מִצְוָה, שֶׁנֶּאֱמַר 'אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ' (וְשָׁעוּר הַיְשִׁיבָה, (יג) כְּדֵי הִלּוּךְ שְׁנֵי פְּתָחִים), (לְדַעַת הַיֵּשׁ מְפָרְשִׁים בְּסִימָן צ' סוֹף סָעִיף כ'): **ב** [ו]וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁמַּה שֶּׁשָּׁנִינוּ בְּקִדֻּשַּׁת בָּתֵּי מִדְרָשׁוֹת, רוֹצֶה לוֹמַר שֶׁל רַבִּים דְּמֵיהֶם לְבֵית הַכְּנֶסֶת, אֲבָל יָחִיד הַקּוֹבֵעַ מִדְרָשׁ בְּבֵיתוֹ (יד) לְצָרְכּוֹ, אֵין לוֹ קְדֻשָּׁה כָּל כָּךְ: **ג** (טו) [ז]אֵין יְשֵׁנִים (ה) (ה) בְּבֵית הַכְּנֶסֶת אֲפִלּוּ שְׁנַת עֲרָאי, (טז) * אֲבָל בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ מֻתָּר: **ד** (יז) [ח]לְצָרְכּוֹ בֵּית הַכְּנֶסֶת מֻתָּר לֶאֱכֹל (יח) וְלִישַׁן (ו) בְּתוֹכוֹ, (יט) וּמִטַּעַם זֶה יְשֵׁנִים בְּלֵיל יוֹם הַכִּפּוּרִים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, וַאֲפִלּוּ לְצָרְכּוֹ מִצְוָה אַחֶרֶת כְּגוֹן כְּשֶׁנִּקְבָּצִים (כ) לְעַבֵּר (ו) הַשָּׁנָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, מֻתָּר לֶאֱכֹל שָׁם: **ה** [ט]הָיוּ לְבֵית הַכְּנֶסֶת שְׁנֵי פְּתָחִים, לֹא יִכְנֹס בְּפֶתַח זֶה * לַעֲשׂוֹתוֹ דֶּרֶךְ לָצֵאת בְּפֶתַח הַשֵּׁנִי * לְקַצֵּר דַּרְכּוֹ, וְאִם הָיָה הַדֶּרֶךְ עוֹבֵר קֹדֶם שֶׁנִּבְנָה בֵּית הַכְּנֶסֶת, מֻתָּר. וְכֵן אִם לֹא נִכְנַס בּוֹ תְּחִלָּה כְּדֵי לְקַצֵּר דַּרְכּוֹ, מֻתָּר לַעֲשׂוֹתוֹ דֶּרֶךְ. וּכְשֶׁנִּכְנַס בּוֹ לְהִתְפַּלֵּל, (מ) (כא) *)מֻתָּר לְמִי שֶׁנִּכְנַס בְּפֶתַח זֶה לָצֵאת בְּפֶתַח אַחֵר: **ו** [י]מֻתָּר לְכָנֵס בְּבֵית הַכְּנֶסֶת בְּמַקְלּוֹ וּבְתַרְמִילוֹ וּבַאֲפֻנָּדְתּוֹ (פֵּרוּשׁ מְעִיל כִּיסִים, תַּרְגּוּם 'וּבְיַלְקוּט' (שמואל א' יז מ)

ד הַרַמְבַּ"ם שָׁם (ה"ז). ה שָׁם בַּגְּמָרָא. ו הָרַ"י בֶּן חָבִיב וּבֵית יוֹסֵף (ד"ה בתי כנסיות). ז שָׁם. ח הַגַּהַת מַיְמוֹנִי פֶּרֶק י"א מֵהִלְכוֹת תְּפִלָּה (אות ו) מִירוּשַׁלְמִי פֶּרֶק קַפָּא דְּסַקְחִים (ה"א). ט מְגִלָּה כ"ט (ע"א) וּבְרָכוֹת ס"ב (ע"ב). *) (לְאַפּוּקֵי מִגְּרָסַת הָרא"ש (מגילה פ"ד סי' ט) וְהַשּׁוּר דִּגְרָס מִצָּוָה). י וְכֵן מִשְׁמַע שָׁם בִּבְרָכוֹת.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

סִימָן י"ח שֶׁאֵין מַזְכִּיר בְּשׁוּם מָקוֹם תְּמוּנַת בֵּית הַכְּנֶסֶת, וּמִן הַדִּין רְשָׁאִים לַעֲשׂוֹת שְׁמוּנָה צְלָעוֹת וְאַף בְּצִנְעָן אַחַר, אִם הַשָּׁעָם לְפִי שֶׁעַל תְּמוּנָה זוֹ הַמָּקוֹם מְרֻוָּח לָהֶם יוֹתֵר, אֲבָל אִם בִּשְׁבִיל שְׁרוּצִים לְהַדְמוֹתוֹ לְכָתִים אוֹ לְהֵיכָלֵי שָׁרִים, קוֹרֵא אֲנִי עֲלֵיהֶם (הושע ח יד) 'וַיִּשְׁכַּח יִשְׂרָאֵל עוֹשֵׂהוּ וַיִּבֶן הֵיכָלוֹת' וְלָכֵן אֵין לְשַׁנּוֹת דָּבָר מִמִּנְהֲגֵי יְשָׁנִים, עַיֵּן שָׁם:

ג [ה] **בְּבֵית הַכְּנֶסֶת.** עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וּמַה שֶּׁכָּתַב מִצָּא דָּבָר כוֹ' עַיֵּן בְּאֹרַךְ בְּקִצּוּר הַחֹשֶׁן סִימָן ר' סָעִיף קָטָן א', וְשָׁם כָּתַב דְּאִם אָמַר יְקֻבָּה חֲצֵרִי לְהַקְדִּישׁ וְכָה לוֹ, עַיֵּן שָׁם:

בְּאֵר הֵיטֵב

(ג) **הָעִיר.** פֵּרוּשׁ שֶׁמֵּת קְרוֹבוֹ שֶׁל הַגָּדוֹל: (ד) **שְׁמוּעָה.** פֵּרוּשׁ שֶׁל תּוֹרָה. הָאֲרִיז"ל (שער הכוונות סוף ענין ביהכ"נ) הָיָה נִזְהָר מְאֹד שֶׁלֹּא לְדַבֵּר בְּבֵית הַכְּנֶסֶת אֲפִלּוּ דִּבְרֵי מוּסָר פֵּן יִמְשֵׁךְ מִמֶּנּוּ דִּבְרֵי חל: **ג** (ה) **בְּבֵית הַכְּנֶסֶת.** וְחַיָּב לִגְעֹר בְּאוֹתָן הַיְשֵׁנִים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, וּמִכָּל שֶׁכֵּן אוֹתָן שֶׁיְּשֵׁנִים בְּשָׁעַת הַדְּרָשָׁה שֶׁאֵז עֲבֵרָה גְּדוֹלָה וּמַסִּיר אָזְנוֹ מִשְּׁמֹעַ תּוֹרָה. הַמִּתְעַשֵּׁשׂ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת אֵין אוֹמְרִים לוֹ רְפוּאָה. מֵימוֹנִי (רמב"ם ת"ת פ"ד ה"ט) עֲטָרַת זְקֵנִים (סק"ג), [וְבַאֲלִיָּהוּ רַבָּה (סק"א) הַיְתֵר בְּמָקוֹם שֶׁמֻּתָּר לְהַפְסִיק וְהָבִיא רְאָיָה לִדְבָרָיו, וְעַיֵּן סֵפֶר חֲסִידִים סִימָן (תתרי"א) [תתר"ז]. מְצָא דָּבָר בְּחֲצַר יַכְנִיס מִשְׁתֶּה לְשָׁם. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ח): (ו) **הַשָּׁנָה.** שֶׁאֵין בָּהּ קַלּוּת רֹאשׁ דְּאֵין עוֹלִין לָהּ אֶלָּא בְּפֹת וְקִטָּנִיּוֹת: **ה** (מ) **מֻתָּר לְמִי.** צָרִיךְ לוֹמַר מִצָּוָה לְמִי וְכוֹ'. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ז) עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן עֹלַת תָּמִיד (סק"ג):

בֵּאוּר הֲלָכָה

שֶׁהוּא צָרִךְ רַבִּים, וְכָל שֶׁכֵּן חֶשְׁבּוֹנוֹת שֶׁל יָחִיד:

ג * **אֲבָל בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ מֻתָּר. וּבְכָתֵי מִדְרָשׁוֹת שֶׁלָּנוּ שֶׁמִּתְפַּלְּלִין בָּהֶם גַּם כֵּן, לְכָאוֹרָה לָאו גְּרִיעָא מִבֵּית הַכְּנֶסֶת לְבַד וְאָסוּר אֲפִלּוּ עֲרַאי, וְלִפְי הַטַּעַם שֶׁהִסְבַּרְנוּ בְּסָעִיף קָטָן ט"ז אֶפְשָׁר דִּשְׁרֵי, וְצָרִיךְ עִיּוּן:**

ה * **לְקַצֵּר דַּרְכּוֹ. אם לא שִׁיקְרָא או שִׁיהֶא שָׁם מָצוֹי וְכַנַּ"ל** (ס"א):

* **[רמב"ם** (תפילה פי"א ה"ח)]. **וְאִם הוּא הוֹלֵךְ לְדָבָר מִצְוָה אֶפְשָׁר דְּשָׁרֵי [פְּרִי מְגַדִּים** (א"א סק"ע)], **וְלֹא נִתְּיָרָא, שֶׁמִּדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם אֵין רְאָיָה לְהָקֵל, דְּהָרַמְבַּ"ם מִירֵי דְּהַכְנִיסָה לְבֵית הַכְּנֶסֶת הָיָה בִּשְׁבִיל דָּבָר מִצְוָה דְּאִז מִסְתָּמָא מֻתָּר אַחַר כָּךְ לְקַצֵּר דַּרְכּוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּזֶה שֶׁנִּכְנַס בְּכַוָּנָה דֶּרֶךְ בֵּית הַכְּנֶסֶת רַק כְּדֵי לְקַצֵּר דַּרְכּוֹ, וְהַמִּצְוָה שֶׁמְּקַוֶּנֶה לַעֲשׂוֹתָהּ הֲלֹא יוּכַל לַעֲשׂוֹתָהּ אֲפִלּוּ אִם לֹא יַעֲשֶׂה הַבַּיִת הַכְּנֶסֶת קַפְּנְדַּרְיָא, מִסְתַּבְּרָא דְּאָסוּר:**

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(יג) וְכֵן נִרְאֶה שֶׁאֵין לְהַחְמִיר לַאֲנָשִׁים שֶׁלּוֹמְדִים שָׁם כָּל הַיּוֹם: (י) **הָעִיר.** שֶׁמֵּת קְרוֹבוֹ שֶׁל הַגָּדוֹל וּמַחֲמַת זֶה בָּאִים רַבִּים לַהֶסְפֵּד, וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁהַהֶסְפֵּד הוּא עַל תַּלְמִיד חָכָם [אַחֲרוֹנִים]. הָאֲרִי"ל (שער הכוונות סוף ענין ביהכ"נ) הָיָה נִזְהָר מְאֹד שֶׁלֹּא לְדַבֵּר בְּבֵית הַכְּנֶסֶת רַק תְּפִלָּתוֹ, אֲפִלּוּ דִּבְרֵי מוּסָר לֹא דִּבֶּר פֵּן יִמְשֵׁךְ מִמֶּנּוּ דִּבְרֵי חל: (יא) **שְׁמוּעָה.** פֵּרוּשׁ הֲלָכָה אוֹ מִשְׁנָה: (יב) **וְאַחַר כָּךְ יִקְרָאֶנּוּ.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר אֲבָל לֹא יִקְדִּים הַקְּרִיאָה מִקֹּדֶם שֶׁיֹּאמַר אֵיזֶה דִּבְרֵי תּוֹרָה, דְּיִהְיֶה נִרְאֶה דַּאֲמִירַת הַדִּבְרֵי תּוֹרָה הוּא רַק טָפֵל [אַחֲרוֹנִים]: (יג) **כְּדֵי הִלּוּךְ.** הֵינוּ שֶׁיִּשְׁהֶא שָׁעוּר הִלּוּךְ שְׁנֵי פְּתָחִים דְּהַיְנוּ שְׁמוֹנָה טְפָחִים: **ב** (יד) **לְצָרְכּוֹ.** אֲבָל אִם הִקְדִּישׁ בַּיִת לְצָרְךָ רַבִּים לִלְמֹד בּוֹ, אֲפִלּוּ אִם אֵין מִתְפַּלְּלִין שָׁם כְּלָל יֵשׁ עָלָיו קְדֻשַּׁת בֵּית הַמִּדְרָשׁ.

וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן קנ"ג סָעִיף ח' לְעִנְיַן בֵּית הַכְּנֶסֶת וְהוּא הַדִּין לְעִנְיַן זֶה: **ג** (טו) **אֵין יְשֵׁנִים וְכוּ'.** וּמַיְרֵי בַּאֲנָשִׁים דְּעָלְמָא, אֲבָל לְתַלְמִיד חָכָם כְּשֶׁלּוֹמֵד שָׁם כְּבָר בְּאַרְנוּ בְּסָעִיף קָטָן ו' דְּשָׁרֵי: (טז) **אֲבָל בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ מֻתָּר.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר (יג) שְׁנַת עֲרָאי. וְעַיֵּן בְּחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר שֶׁמְּפַקְפֵּק בְּהָהֵן זֶה, וְאֶפְשָׁר דִּכְיוָן שֶׁבֵּית הַמִּדְרָשׁ עָשׂוּי לִשְׁהוֹת שָׁם זְמַן הַרְבֵּה לִלְמֹד וּלְשָׁמְעַ דִּבְרֵי תּוֹרָה וְקָשֶׁה לִזָּהֵר מִשְּׁנַת עֲרָאי, עַל כֵּן א]לֹא אָסְרוּ זֶה לְשׁוּם אָדָם. וּלְתַלְמִיד חָכָם הַלּוֹמֵד שָׁם בְּקִבְיעוּת מֻתָּר אֲפִלּוּ שְׁנַת קָבַע [כֵּן מַשְׁמַע בְּלִבּוּשׁ (ס"ג)]:

ד (יז) **לְצָרְכּוֹ בֵּית הַכְּנֶסֶת.** כְּגוֹן מִי שֶׁשּׁוֹמֵר אוֹתוֹ וּכְהַאי גַּוְנָא: (יח) **וְלִישַׁן בְּתוֹכוֹ.** וּבְאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ב) חוֹלֵק עָלָיו, וְכֵן בְּחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר עַיֵּן שָׁם: (יט) **וּמִטַּעַם זֶה וְכוּ'.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר כְּדֵי לִשְׁמֹר הַנֵּרוֹת: (כ) **לְעַבֵּר הַשָּׁנָה.** עַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ה) שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם הַגָּהַת סְמַ"ק (מצוה ו הגהה יא) דְּלֹא הַתַּר בְּסָעוּדַת מִצְוָה אֶלָּא כְּגוֹן סְעוּדַת עִבּוּר שָׁנָה שֶׁאֵין בָּהּ קְלוּת רֹאשׁ, שֶׁהֶיְתָה עֲשׂוּיָה בְּפַת וְקִטָּנִיּוֹת בִּלְבַד. וְרְצוֹנוֹ לוֹמַר לְאַפּוּקֵי סְעוּדַת מִצְוָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שְׁכָרוּת אֲסוּר אַף בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ [פְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"ה)] עַיֵּן שָׁם], (כא) וּמִכָּל מָקוֹם הַנּוֹהֲגִין לְהָקֵל לַעֲשׂוֹת סְעוּדַת סִיּוּם הַשַּׁ"ס בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ מִפְּנֵי שֶׁאֵין לָהֶם מָקוֹם אַחֵר מֻרְוָח לָזֶה אֵין לִמְחוֹת בְּיָדָם, דְּיֵשׁ לָהֶם עַל מִי לִסְמֹךְ: **ה** (כא) **מֻתָּר לְמִי שֶׁנִּכְנַס וְכוּ'.** צָרִיךְ לוֹמַר מִצְוָה לְמִי שֶׁנִּכְנַס [אַחֲרוֹנִים]. וּבַמָּגֵן אַבְרָהָם (מגילה כט.) מַיְתֵי לָזֶה מִקְּרָא שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל מו ט) 'וּבְבוֹא עַם הָאָרֶץ לִפְנֵי ה' בַּמּוֹעֲדִים הַבָּא דֶּרֶךְ שַׁעַר צָפוֹן לְהִשְׁתַּחֲוֹת יֵצֵא דֶּרֶךְ

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(יב) וְאַף דְּכִירוּשְׁלְמִי (מגילה פ"ג ה"ג) אִיתָא בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי דְּבֵית הַכְּנֶסֶת וּבֵית הַמִּדְרָשׁ לְחַכָּמִים וּלְתַלְמִידֵיהֶם, מְשַׁמַע דִּשְׁנֵיהֶם שָׁוִין הֵם וְכֵיוָן דְּבֵית הַכְּנֶסֶת דַּוְקָא מִדְּחַק הוּא הַדִּין בֵּית הַמִּדְרָשׁ, יֵשׁ לוֹמַר דְּבָאֶמֶת מִי שֶׁלּוֹמֵד בִּקְבִיעוּת שָׁם יִצְטָרֵךְ לֵילֵךְ וּלְחַפֵּשׂ מָקוֹם לַאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה אוֹ לִשְׁאָר תַּשְׁמִישִׁין גַּם זֶה בִּכְלָל דְּחַק הוּא וּכְמוֹ שֶׁהָאֲרִיךְ הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ב) בָּזֶה, וְנוֹכַל לְצָרֵף לָזֶה דַּעַת הָאוֹר זָרוּעַ (ח"ב סי' שפח) דְּמַתִּיר לְתַלְמִיד חָכָם בְּכָל מָקוֹם: **ג** (יג) יוֹרֶה דֵּעָה רמ"ו שַׁ"ךְ וְלִילָה, וְהוּא בְּעִנְיַן שֶׁאִם יִצְטָרֵךְ לַיְלָה לִישֵׁן בְּבֵיתוֹ יִמְשֹׁךְ מִזֶּה בִּיטּוּל תַּלְמוּד תּוֹרָה, הַתִּירוּ לוֹ לִישֵׁן בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ.

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א) וּבְשוּ"ע הרב (הל' ת"ת פ"ד ס"ב) כָּתַב שֶׁלֹּא הִתִּירוּ לִישֵׁן בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ לֹא שִׁינַת קֶבַע וְלֹא שִׁינַת עֲרָאי אֶלָּא מִדּוֹחֵק, כְּגוֹן מִי שֶׁלּוֹמֵד בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ יוֹם

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

וּבְתַרְמִילָהּ), כ וְיֵשׁ אוֹסְרִים לִכָּנֵס בּוֹ (כב) * בְּסַכִּין אָרֹךְ (כג) * אוֹ בְּרֹאשׁ מְגֵלָּה: ז ל יָכוֹל (כד) לָרֹק (ט) בּוֹ, וּבְלֻבַּד (כה) שֶׁיְּשַׁסְפְּסֶנּוּ בְּרַגְלָיו אוֹ שֶׁיְּהֵיהָ שָׁם (כו) גְּמִי שֶׁאִם יָרֹק לְתוֹכוֹ לֹא יְהֵא נִרְאֶה: ח מ טִיט שֶׁעַל רַגְלָיו, רָאוּי לְקַנְּחוֹ קֹדֶם שֶׁיִּכָּנֵס לְהִתְפַּלֵּל. וְרָאוּי שֶׁלֹּא יְהֵא עָלָיו וְלֹא עַל בְּגָדָיו שׁוּם לְכְלוּךְ: ט נ נוֹהֲגִים בָּהֶם כָּבוֹד (י) לְכַבְדָן וּלְרַבְּצָן (פְּרוּשׁ כְּבוּד, נְקוּי הַבַּיִת. רִבּוּץ, זְרִיקַת הַמַּיִם עַל פְּנֵי הַקַּרְקַע). ס נוֹהֲגִין (כז) לְהַדְלִיק בָּהֶם נֵרוֹת לְכָבְדָן: י ע אֶפְלּוּ (כח) לְאַחַר (יא) שֶׁחָרְבוּ עַדַיִן הֵן בִּקְדֻשָּׁתָן, וְכֵשֵׁם שֶׁנּוֹהֲגִים בָּהֶם כָּבוֹד בִּישׁוּבָן כָּךְ נוֹהֲגִים בְּחָרְבָּנָם, חוּץ מִכְּבוּד וְרִבּוּץ. וְאִם עָלוּ בָּהֶם עֲשָׂבִים, (כט) תּוֹלְשִׁים אוֹתָם וּמַנִּיחִים אוֹתָם בִּמְקוֹמָן, מִשּׁוּם עֶגְמַת נֶפֶשׁ, (ל) כְּדֵי שֶׁיִּרְאוּ הָעָם וְתָעִיר רוּחָם וְיִשְׁתַּדְּלוּ לִבְנוֹתָם: יא (לא) פ אִם בְּשָׁעַת בִּנְיַן בֵּית הַבְּחִירָה (יב) (לב) הִתְנוּ עָלָיו * לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, מֻתָּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ (יג) (לג) בְּחָרְבָּנוֹ, * אֲבָל (לד) בְּיִשּׁוּבוֹ * לֹא מְהַנֵּי (יד) תְּנַאי. וַאֲפִלּוּ בְּחָרְבָּנוֹ, לְתַשְׁמִישׁ מְגֻנֶּה (לה) כְּגוֹן זְרִיעָה וְחֲשָׁבוֹנוֹת

כ אֹרְחוֹת חַיִּים (הל' ביהכ"נ סי' ז) בְּשֵׁם מְהָרַ"ם. ל שָׁם בַּגְּמָרָא (סג.) וְשָׁם בַּיְּרוּשַׁלְמִי (ברכות פ"ג ה"ה). מ מְהָרַ"י בֶּן חָבִיב (הוד"ד בכ"י ד"ה כתב מהרי"ב). נ מְגִלָּה כ"ח (ע"ב). ס טור. ע שָׁם בַּגְּמָרָא. פ שָׁם.

בְּאֵר הֵיטֵב

ז (ט) **בּוֹ.** דַּוְקָא שֶׁלֹּא בְּשָׁעַת תְּפִלָּה. וְהָאַר"י ז"ל (שם) הָיָה נִזְהָר מֵרְקִיקָה אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא בְּשָׁעַת הַתְּפִלָּה: **ט** (י) **לְכָבְדָן.** רַבּוּ יַעֲקֹב הָיָה מְכַבֵּד בּוּזְנָו לִפְנֵי אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ. סֵפֶר חֲסִידִים (סי' קכח) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"י): י (יא) **שֶׁחָרְבוּ.** אֲפִלּוּ בְּחוּרְבָּן לְאַרְצָן. ר"י בַּי רַב (בשו"ת סי' ה) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"י): יא (יב) **הִתְנוּ עָלָיו.** דַּוְקָא הִתְנוּ בְּפֵרוּשׁ אֲבָל מִסְתָּמָא לֹא, עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק"י): (יג) **בְּחָרְבָּנוֹ.** דַּוְקָא שֶׁאֵין דַּעְתָּם לִבְנוֹתָם. אַגַּדְתָּה מָגֵן אַבְרָהָם (סק"י): (יד) **תְּנַאי.** הַיְנוּ לְקִלּוּחֵי רֹאשׁ כְּגוֹן אֲכִילָה

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

שַׁעַר נָגֶב' וְגוֹ', וְהַטַּעַם כְּדֵי שֶׁיְּהֵיהָ נִרְאֶה כְּמַחֲבֵב [ר"ן (מגילה ט: ד"ה מבטלין)]: ו (כב) **בְּסַכִּין אָרֹךְ.** לְפִי שֶׁבֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁהוּא מְיֻחָד לְתְפִלָּה מְאֹרֶכֶת יָמָיו שֶׁל אָדָם וְהַסַּכִּין מְקַצֵּר יְמֵי אָדָם, וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק"י) שֶׁדַּעְתּוֹ שֶׁאֵין לְהַחְמִיר כִּי אִם בְּסַכִּין מְגֻלָּה: (כג) **אוֹ בְּרֹאשׁ מְגֵלָּה.** עַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן צ"א סָעִיף ג' בְּבֵאוּר הֲלָכָה דִּבּוּר הַמַּתְחִיל וְיֵשׁ אוֹמְרִים: ז (כד) **לָרֹק בּוֹ.** וּבְלֻבַּד שֶׁלֹּא בְּשָׁעַת תְּפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה כְּדִלְעֵיל בְּסִימָן צ"ז סָעִיף ב'. וְיִהְיֶה זָהִיר שֶׁלֹּא יָרֹק בְּפְנֵי חֲבֵרוֹ שֶׁיִּמְאַס בָּהּ [חֲגִיגָה ה' (ע"א)]. הָאַר"י (שו) הָיָה נִזְהָר מֵרְקִיקָה: (כה) **שֶׁיְּשַׁסְפְּסֶנּוּ בְּרַגְלָיו.** וּבְשַׁבָּת שֶׁאָסוּר לְשַׁסְפֵּשׁ יַעֲמִיד הַמַּנְעָל עָלָיו עַד שֶׁיִּתְמַעֲךְ [אַחֲרוֹנִים]: (כו) **גְּמִי.** אוֹ תֶּבֶן וְחוֹל: ט (כז) **לְהַדְלִיק.** וְנָהֲגוּ לְהַדְלִיק קֹדֶם שֶׁיִּכָּנֵס אָדָם לְהִתְפַּלֵּל, מִשּׁוּם דְּאָמְרִינַן בִּגְמָרָא (ברכות ו.) מָקוֹם שֶׁמִּתְפַּלְּלִין בּוֹ בַּעֲשָׂרָה קְדֻמָּה שְׁכִינָה וְאָתְיָא, וְעוֹד שֶׁכֵּן הָיוּ עוֹשִׂין בַּמִּקְדָּשׁ [אֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק טו)]: י (כח) **לְאַחַר שֶׁחָרְבוּ.** הַכְּתִי כְּנֶסְיוֹת וּכְתֵי מִדְרָשׁוֹת, וְהַטַּעַם דִּכְתִיב (ויקרא כו לא) 'וְהַשְׁמּוֹתִי אֶת מִקְדְּשֵׁיכֶם', וְלֹא כְּתִיב וְאֶת מִקְדָּשֵׁיכֶם אַשְׁמֵם, לְהוֹרוֹת לָנוּ דִּקְדוּשִׁים הֵם אַף כְּשֶׁהֵן שׁוֹמְמִין. וְאֵין חִלּוּק בָּזֶה (מז) בֵּין אִם הֵם בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת שֶׁבְּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל וּבֵין שֶׁבְּחוּץ לָאָרֶץ אִם לֹא בְּהִתְנוּ וּכְדִלְקַמָּן בְּסָעִיף י"א: (כט) **תּוֹלְשִׁים אוֹתָם וְכוּ'.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, (יא) מֻתָּר לְתָלֵשׁ אוֹתָם, וּבְלֻבַּד שֶׁיַּנִּיחֵם בִּמְקוֹמָם וְלֹא יִטֹּל מִשָּׁם: (ל) **כְּדֵי שֶׁיִּרְאוּ וְכוּ'.** לְפִי זֶה בְּאִם סָתְרוּ בֵּית הַכְּנֶסֶת מִמָּקוֹם זֶה וּבָנְאוּהוּ בְּמָקוֹם אַחֵר וְאֵין בְּדַעְתָּם לִבְנוֹת עוֹד בְּמָקוֹם הָרִאשׁוֹן (יח) אֵין שִׁיּוּךְ דִּין זֶה, אֶלָּא יַעֲשׂוּ גָּדֵר סְבִיבוֹ שֶׁלֹּא יָבאוּ לְזַלְזֵל שָׁם, וְאִם הוּא בְּמָקוֹם שֶׁיּוּכְלוּ לִמְכֹּר כַּנְּזָכָר בְּסִימָן קנ"ג (ס"ו) יִמְכְּרוּהוּ [ט"ז (סק"ג)]: יא (לא) **אִם בְּשָׁעַת בִּנְיָן.** אֲבָל לְאַחַר כֵּן לֹא מְהַנֵּי תְּנַאי כְּלָל [בַּ"ח (ס"ו) וְעֹלַת תָּמִיד (סק"י)]: (לב) **הִתְנוּ עָלָיו.** מַשְׁמַע דַּוְקָא שֶׁהִתְנוּ בְּפֵרוּשׁ, אֲבָל מִסְתָּמָא לֹא אָמְרִינַן עַל תְּנַאי הֵן עֲשׂוּיוֹת. מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יב), דְּלֹא כְּמַשְׁאַת בִּנְיָמִין (בשו"ת סי' לג). (יט) וּבְאֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק יז) מְצַדֵּד לְדִינָא כְּהַמַּשְׁאַת בִּנְיָמִין שֶׁמְּקַל בָּזֶה: (לג) **בְּחָרְבָּנוֹ.** פְּרוּשׁ אוֹתוֹ תְּנַאי מוֹעִיל שֶׁלְּאַחַר שֶׁיִּחָרֵב יִהְיֶה מֻתָּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, אֲבָל כָּל זְמַן שֶׁקַּיָּמֶת אֵין תְּנָאוֹ מוֹעִיל: (לד) **בְּיִשּׁוּבוֹ לֹא מְהַנֵּי.** וְדַוְקָא לַאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה אוֹ לְכָנֵס בַּחֲמָה מִפְּנֵי הַחַמָּה וּבַגְּשָׁמִים מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים (כ) דְּיֵשׁ בָּזֶה מְשׁוּם קִלּוּחֵי רֹאשׁ, אֲבָל לְשָׁאֵר תַּשְׁמִישִׁים מְהַנֵּי תְּנַאי [מָגֵן אַבְרָהָם (סק"י יד)]. וְעַיֵּן בְּאוּר הֲלָכָה (ד"ה לא): (לה) **כְּגוֹן זְרִיעָה.** פְּשׁוּט דְּהוּא הַדִּין לְכָל הַדְּבָרִים הַנִּזְכָּרִים לְקַמָּן בְּסִימָן

בַּאוּר הֲלָכָה

ו * **בְּסַכִּין אָרֹךְ.** עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"י). **וּמִסְתַּבְּרָא שֶׁאֵין לְהַחְמִיר בָּזֶה אֶלָּא בַּאֲנָשִׁים דְּעַלְמָא** שֶׁאֲסוּרִים לֶאֱכֹל בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ וְהַסַּכִּין שֶׁנּוֹשֵׂא לְשָׁם הוּא שֶׁלֹּא לְצָרְכּוֹ תַּשְׁמִישׁ, **אֲבָל תַּלְמִיד חָכָם שֶׁמָּתַר לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת שָׁם וְהַסַּכִּין שֶׁנּוֹשֵׂא שָׁם הוּא לְצָרְכּוֹ תַּשְׁמִישׁ, מִסְתַּבְּרָא דְּמֻתָּר, כְּמוֹ בְּכָל אֲכִילָה שֶׁלֹּא הַצָּרוּךְ לְכִסּוּתוֹ רַק בְּעֵת שֶׁגָּמַר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ וּמִתְחִיל לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן:**

* **אוֹ בְּרֹאשׁ מְגֵלָּה.** **אֲפִלּוּ בְּמָקוֹם שֶׁנּוֹהֲגִין לְלֹכֶת בֵּן לִפְנֵי הַשָּׁרִים,** שְׁהוּא דֶּרֶךְ קִלּוּחֵי רֹאשׁ לִפְנֵי הַמָּקוֹם כְּאִלּוּ אֵין עָלָיו מוֹרָא שְׁכִינָה, וּכְשֶׁיֵּשׁ לוֹ כּוֹבַע בְּרֹאשׁוֹ יֵשׁ לוֹ אֵימָה וְכֹבֶד רֹאשׁ לִפְנֵיהֶן יִתְבָּרַךְ [לְבוּשׁ (ס"ה)]:

יא * **לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ.** **כָּתַב אֵלִיָּה רַבָּה** (ס"ק יט) **בְּשֵׁם הַב"ח** סִימָן קנ"ג (ס"ו), **דְּאִם הִתְנָה לְהִתְפַּלֵּל עַד זְמַן פְּלוֹנִי וְאַחַר כָּךְ לֹא יִתְפַּלֵּל בּוֹ כְּלָל, מִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ אַחַר כְּלוֹת הַזְּמַן כָּל מַה שִׁירְצֶה. וְצָרִיךְ עִיּוּן דִּבְאָפֵן זֶה הֲלֹא** לֹא נֶחְשַׁב הַזְּמַנָּה כְּלָל כֵּיוָן שֶׁהִתְנָה בְּהֶדְיָא שֶׁהוּא רַק לְפִי שָׁעָה, וְאִם כֵּן **אֲפִלּוּ בְּזֶה הַזְּמַן גּוּפָא אֵין קְדֻשַּׁת בֵּית הַכְּנֶסֶת עָלָיו, וְכֵן מוּכָח בְּמָרְדְּכִי** (מגילה פ"ד סי' תתכט) **שֶׁהֵבִיא הַב"ח** (שם). [אַךְ לְעִנְיַן קִלּוּחֵי רֹאשׁ נִרְאֶה שֶׁרָאוּי לְהַחְמִיר בְּתוֹךְ הַזְּמַן, וְזֶהוּ שֶׁסִּיְּמָה הַגְּמָרָא [לְפָרוּשׁ הַמָּרְדְּכִי], וְאַף עַל פִּי כֵן אֵין נוֹהֲגִין בָּהֶן קִלּוּחֵי רֹאשׁ וּמַאי נִיהוּ חֲשָׁבוֹנוֹת, וּרְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּאַף דְּמִצַּד הַדִּין הַזְּמַנָּה כָּזוֹ שֶׁהוּא לְפִי שָׁעָה לְאוֹ מִלְּתָא הִיא **מִכָּל מָקוֹם אֵין לְנָהֹג בָּהּ קִלּוּחֵי רֹאשׁ שֶׁל חֲשָׁבוֹנוֹת וְכָל שֶׁכֵּן שְׁחוֹק וְהִתּוּל, וּלְעִנְיַן אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וּשְׁאָרֵי תַּשְׁמִישִׁין מַשְׁמַע שֶׁאֵין לְהַחְמִיר בָּזֶה].** וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּסִימָן קנ"ג בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן נ"א:

* **אֲבָל בִּישּׁוּבוֹ וְכוּ'.** הָנֵה בְּפֵרוּשָׁא דְּסִגְיָא דְּעַל תְּנַאי הֵן עֲשׂוּיוֹת יֵשׁ כַּמָּה שִׁיטוֹת, הַיְנוּ שִׁיטַת הַתּוֹסָפוֹת (שם כח: ד"ה בתי כנסיות) וְהָרֹא"ש (שם פ"ד סי' ז) דְּבִישּׁוּבוֹ לֹא מְהַנֵּי תְּנַאי וּבְחָרְבָּנוֹ מְהַנֵּי, וְשִׁיטַת רַשִׁ"י (שם כח: ד"ה על תנאי) וְהָאוֹר זָרוּעַ (ח"ב סי' כג) דַּאֲפִלּוּ בִּישּׁוּבוֹ מְהַנֵּי תְּנַאי, וְשִׁיטַת הָרַמְבַּ"ן (שם כו: ד"ה וא) וְהָרַ"ן (שם ט. ד"ה בתי כנסיות) וְכֵן דַּעַת הָרַשְׁבָּ"א בְּתְשׁוּבוֹתָיו בְּחֶלֶק ד' (סי' רעח) דַּאֲפִלּוּ בְּחָרְבָּנָן לֹא מְהַנֵּי תְּנַאי שִׁישְׁתַּמְּשׁוּ בּוֹ לְהַדְיָא בְּשֶׁלֹּא מִדַּחַק, אֲבָל כְּשֶׁהוּא מִדַּחַק אֲפִלּוּ בִּישּׁוּבָן מְהַנֵּי תְּנַאי, **[מִדַּחַק קְרֵי כְּשֶׁהוּא לְהַאֲכִיל הָעֲנִיִּים לְצָרְךְ שָׁעָה אוֹ לְהַשְׁכִּינָן שָׁם]. וְהִנֵּה אַף שֶׁהַמְחַבֵּר הָעְתִּיק לְדִינָא דִּבְיִשּׁוּבוֹ לֹא מְהַנֵּי תְּנַאי, מִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה מִדִּבְרֵי הַשַּׁ"ז בְּרֵישׁ הַסִּימָן** (סק"א) **דְּכְשֶׁהוּא מִדַּחַק וְכַנַּ"ל יֵשׁ לִסְמֹךְ עַל הָרַמְבַּ"ן דַּאֲפִלּוּ בִּישּׁוּבוֹ מְהַנֵּי, וְהַדִּין עִמּוֹ שֶׁכֵּן הוּא גַּם כֵּן דַּעַת הָרַ"ן וְהָרַשְׁבָּ"א, וְגַם יֵשׁ לְצָרְךְ לָזֶה דַּעַת רַשִׁ"י וְאוֹר זָרוּעַ דְּסִבְרָא לְהוּ דַּאֲפִלּוּ בִּישּׁוּבָן מְהַנֵּי תְּנַאי. וְדַע עוֹד דַּאֲפִלּוּ לְדַעַת רַשִׁ"י וְאוֹר זָרוּעַ דְּמְהַנֵּי תְּנַאי אֲפִלּוּ בִּישּׁוּבָן, מִכָּל מָקוֹם לְקִלּוּחֵי רֹאשׁ מִפְּשׁ כְּגוֹן שְׁחוֹק וְהִתּוּל וְכֵיוֹצֵא בּוֹ פְּשִׁיטָא דְּלֹא מְהַנֵּי כְּדִמּוּכָח בְּגְּמָרָא (שם כח:) לְהַדְיָא, עַיֵּן שָׁם דַּאֲפִלּוּ חֲשָׁבוֹנוֹת אִסְרוּ מִשּׁוּם דְּהוּא גַּם כֵּן קִלּוּחֵי רֹאשׁ:

* **לֹא מְהַנֵּי תְּנַאי.** עַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"י יד) **שֶׁהֵבִיא דְּדַוְקָא לִתְנַאי שֶׁל קִלּוּחֵי רֹאשׁ כְּגוֹן אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וְלִכְנֹס בַּחֲמָה מִפְּנֵי הַחַמָּה, אֲבָל לִשְׁאָר תַּשְׁמִישׁ מְהַנֵּי תְּנַאי. וְקָשֶׁה דְּהָא מוּכָח בְּרֹא"ש שָׁם דַּאֲפִלּוּ לִקְרֹא לְאָדָם מִשָּׁם גַּם כֵּן לֹא מְהַנֵּי תְּנַאי בִּישּׁוּבוֹ, וּמַאי גְּרִיעָא זֶה מִשְּׁאָר תַּשְׁמִישׁ דְּעַלְמָא, אֶלָּא וַדַּאי דִּבְכָל** פ"א סי' הי"א) דְּסָתָם דִּין בֵּית הַכְּנֶסֶת וְלֹא הִזְכִּיר דִּבְחוּרְבָּן לָאָרֶץ יֵשׁ לָהֶם דִּין אַחֵר. אֲמְנָם בְּאוֹר זָרוּעַ (ח"ב סי' כב) מוּכָח בְּהֶדְיָא כְּדַעַת הַמַּשְׁאַת בִּנְיָמִין (בשו"ת סי' לג), [וְהַמָּגֵן אַבְרָהָם (שם) לֹא הָיָה לְפָנָיו הָאוֹר זָרוּעַ רַק מַה שֶׁהֵבִיא הַגָּהוֹת אֲשֶׁרִי (מגילה פ"ד סי' ז) בְּשֵׁמוֹ]. וְדִין זֶה אֵין לוֹ הֶכְרֵעַ כָּל כָּךְ, מִכָּל מָקוֹם אֵין כְּדַאי **לְהָקֵל בָּזֶה דְּהַמָּגֵן אַבְרָהָם כָּתַב לֶאֱסֹר וְכֵן מַשְׁמַע מִכָּל הַפּוֹסְקִים הַנ"ל, וְגַם הָאֵלִיָּה רַבָּה** (ס"ק יז) **לֹא כָּתַב לְהַתֵּר וַדַּאי וְהַנִּיחַ בְּצָרְךְ עִיּוּן:** (כ) **וְכָל שֶׁכֵּן שְׁחוֹק וְהִתּוּל וְשִׂיחָה בְּטֵלָה דְּזָלְזוּל בְּנִדְאֵי לֹא מְהַנֵּי תְּנַאי, וְצַיֵּן בְּעֹלַת תָּמִיד** (סק"י) **שֶׁכָּתַב דְּזֶה אֲפִלּוּ בְּחָרְבָּנוֹ אָסוּר דְּלֹא עָדִיף מֵחֲשָׁבוֹנוֹת שֶׁל רַבִּים:**

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah